

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Сидорчук А.А.

Тернопільський національний економічний університет

Досліджено теоретичні питання механізму формування та використання фінансових ресурсів державного соціального страхування. Здійснено класифікацію та наведено структуру фінансових ресурсів державного соціального страхування. Представлено інструменти формування та методи використання фінансових ресурсів держави. Наведено особливості формування і використання фінансових ресурсів державного соціального страхування в Україні. Запропоновані напрями оцінки фінансових ресурсів державного соціального страхування.

Ключові слова: механізм, фінансові ресурси, державне соціальне страхування, класифікація, страхові внески, збалансованість фінансових ресурсів.

Постановка проблеми. Розвиток соціального страхування у будь-якій країні – це створення та функціонування страхових колективних фондів, діяльність яких охоплює зайняте у суспільному виробництві населення (континентальна модель) і з певних причин, незайняте населення (англосаксонська модель соціального захисту). Формування і використання коштів таких фондів є прерогативою держави, що чітко нею регламентується та пов'язано з розподілом і перерозподілом вартості в економіці. Такі процеси обов'язково супроводжуються рухом грошових коштів, які набувають форми фінансових ресурсів. Тому джерелом їхнього утворення для всіх суб'єктів фінансових відносин (у тому числі держави) є валовий внутрішній продукт. Саме його величина визначає можливості задоволення суспільних потреб, у тому числі держави – на соціальний захист населення. З огляду на це, одним з актуальних питань на сучасному етапі є розробка механізму формування фінансових ресурсів державного страхування, обсяги використання яких мають корелюватись із обсягами власних страхових доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у формування теоретичних засад та практики формування та використання фінансових ресурсів державного соціального страхування зробили такі українські дослідники як О. Василик, В. Опарін, К. Павлюк, С. Юрій, М. Шаварина, Н. Шаманська та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний інтерес з боку фінансистів, питанню фінансових ресурсів державного пенсійного страхування, особливо підвищенню ефективності їхнього формування або використання приділяється недостатня увага. Так, заміна страхових внесків як джерела формування коштів державного соціального страхування на податкові надходження державного бюджету (наприклад, для Пенсійного фонду України) свідчить про: незбалансованість фінансових ресурсів державного соціального страхування, через що неможливо розробити довгострокову фінансову політику в цій сфері; необґрунтованість на належному теоретичному рівні і неефективність фінансової бази державного соціального страхування населення взагалі. В таких умовах актуальним постають дослідження питання теоретичного обґрунтування механізму

формування фінансових ресурсів державного соціального страхування.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичного механізму формування та використання фінансових ресурсів державного соціального страхування.

Виклад основного матеріалу. Наявні теоретичні доробки свідчать про одностайність підходів до з'ясування суті фінансових ресурсів держави, тобто вчені здебільшого розглядають фінансові ресурси держави як грошові фонди, що утворюються у процесі розподілу, перерозподілу і використання ВВП. Вони є матеріальним втіленням фінансових відносин у суспільстві.

Як стверджують О. Д. Василик, К. В. Павлюк та С. І. Юрій, фінансові ресурси держави характеризуються такими рисами:

а) до них належать ресурси всіх галузей економіки;

б) у розпорядженні держави є ресурси бюджетної системи, різних видів централізованих і децентралізованих фондів та фінансових інституцій;

в) склад фінансових ресурсів охоплює прибуток, відрахування до державних централізованих фондів цільового призначення, доходи від зовнішньоекономічної діяльності (перша частина); прямі і непрямі податки з населення, місцеві податки та збори (друга частина); відрахування, що входять до собівартості продукції (третьа частина) [1, с. 40; 2, с. 147].

Як сукупність доходів і нагромаджень, що перебувають у розпорядженні держави та спрямовуються на задоволення суспільних потреб, фінансові ресурси розглядають Н. П. Злепко і С. П. Крамарчук [3, с. 7]. Від попереднього визначення такий підхід відрізняється тим, що згадані дослідники не пов'язують ресурси лише з фондним характером утворення й розглядають їх швидше як фінансові потоки. Рух грошових потоків є визначальною властивістю фінансів, що приводить до формування та використання фінансових ресурсів, як вважає В. М. Опарін [4, с. 8]. Проте він подає визначення ресурсів лише на мікрорівні, не поширюючи це поняття на державу як суб'єкта фінансових відносин у суспільстві.

До основних елементів формування фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні держави, як стверджують названі вище науковці, належать: податки, обов'язкові збори і внески юридичних та фізичних осіб до бюджетів

і державних цільових фондів; частина прибутку підприємств державної форми власності; доходи від приватизації державного майна; доходи від зовнішньоекономічної діяльності; внутрішні й зовнішні позики та ін.

Згрупувавши погляди вище зазначених науковців, на рис. 1 представимо структуру фінансових ресурсів держави.

З метою дослідження утворення фінансових ресурсів держави загалом й соціального страхування зокрема розглянемо реалізацію фінансами розподільчої функції. Механізм дії такої функції охоплює кілька стадій:

- первинний розподіл;
- перерозподіл;
- вторинний розподіл (як другий етап перерозподілу).

Механізм дії розподільчої функції фінансів показано на рис. 2, де курсивом виділено ту частину ресурсів держави, яка має безпосереднє відношення до функціонування фінансів соціального страхування в цілому та до їх матеріального вираження – фінансових ресурсів соціального страхування.

Як видно із рис. 2, на стадії первинного розподілу відбувається розподіл доданої вартості й формування первинних доходів суб'єктів, зайнятих у створенні ВВП.

Рис. 2 також показує, що стосується держави, то її первинними доходами стають прибуток державного сектору, непрямі податки і надходження від ресурсів та угідь. На стадії перерозподілу створюються і використовуються державні централізовані фонди, до яких належить бюджет та цільові фонди (загальнодержавні, відомчі й корпоративні). Ця стадія охоплює етапи вилучення частини доходів у населення та суб'єктів господарювання через використання такого інструменту, як податки і збори, та формування на цій основі централізованих фондів. Таким чином у держави утворюються вторинні доходи.

На другій етапі первинного розподілу ВВП – використання централізованих фондів на визначені цілі – в окремих суб'єктів фінансових відносин можуть формуватись як первинні (заробітна плата осіб, зайнятих у бюджетній сфері), так і вторинні доходи (виплати та різні види допомоги фізичним особам, фінансування господарської діяльності юридичних осіб).

Таким чином, за сутністю, фінанси соціального страхування, відображають ту частину загальної сукупності фінансових відносин в суспільстві, пов'язану із перерозподілом ВВП з метою створення державних цільових фондів соціального призначення. Процес перерозподілу ВВП за допомогою фінансів соціального страхування супроводжується відповідним рухом грошових коштів, що набувають форм страхо-

вих внесків, пенсійних виплат, соціальних допомог тощо. Враховуючи методологічні підходи С. І. Юрія та В. М. Федосова, припускаємо, що протилежною категорією сутності фінансів соціального страхування виступає їхнє явище. За явищем, фінанси соціального страхування, за умови відповідного нормативно-правового забезпечення, набувають матеріального вираження у русі розподіленої вартості ВВП через грошові потоки суб'єктів фінансових відносин у формі конкретних видів страхових внесків, видатків державних цільових фондів тощо. Отже, фінанси

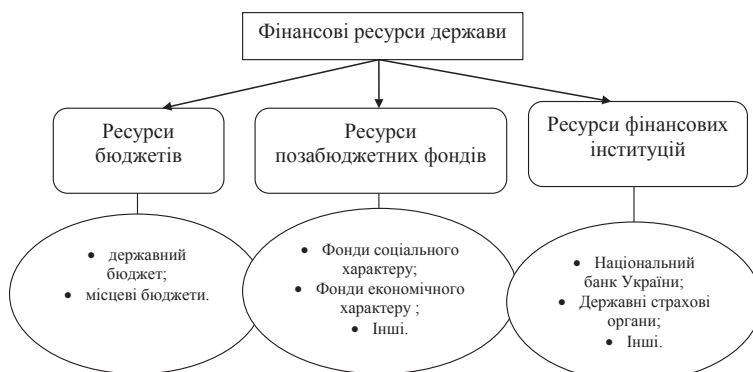

Рис. 1. Склад фінансових ресурсів держави

Складено автором на основі джерел [2, с. 147; 3, с. 7; 4, с. 8]

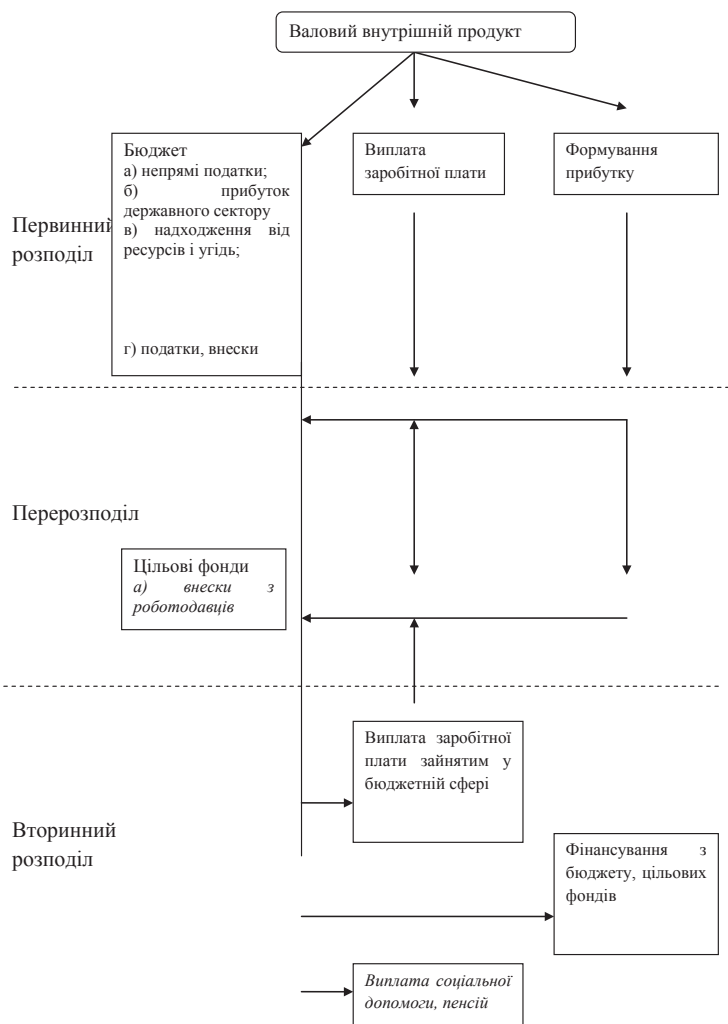

Рис. 2. Механізм дії розподільчої функції фінансів

Складено автором на основі джерела [2, с. 147; 3, с. 7; 4, с. 8]

соціального страхування як явище, це грошові потоки платників страхових внесків, державних цільових фондів які такі внески акумулюють і використовують, та отримувачів різних видів соціальних допомог.

За змістом фінанси соціального страхування показують кінцеву мету розподільних відносин – формування і використання фондів грошових коштів, відповідно створених державою для виконання своєї соціальної функції. Такі грошові фонди створюються у централізованому порядку і їм притаманні наступні ознаки: законодавче та нормативно-правове забезпечення процесів формування та використання грошових коштів фондів; цільовий характер коштів кожного із фондів; обов'язковість участі працездатного зайнятого населення у формуванні ресурсів фондів. Таким чином, цільові грошові фонди є матеріальним змістом фінансів соціального страхування. Протилежною категорією змісту є форма фінансів соціального страхування. В даному випадку таким формами виступають доходи, видатки цільових грошових фондів, страхові внески, їхні ставки, пільги по сплаті тощо. Тобто, це ті елементи, які характеризують рух у фондах грошових коштів. Взаємозв'язок та відмін-

ності між цими категоріями фінансів соціального страхування представлено на рис. 3.

Як відмічають С. І. Юрій та В. М. Федосов, між формою та змістом «...простежуються тісний взаємозв'язок та суперечності, визначені особливостями дії закону єдності і боротьби протилежностей. Одночасно зміст і форма фінансів обумовлені їхніми сутністю і явищем...» [2, с. 191].

Як видно з рис. 2 та 3, формування фінансових ресурсів соціального страхування має певну особливість, яка полягає у тому, що воно здійснюється шляхом використання такого інструменту, як внески (відрахування). Що стосується суті такого виду обов'язкового платежу, то слід вказати, що його головною особливістю визначено насамперед цільове призначення. Інакше кажучи, ці внески надходять у спеціально визначені і створені для цього фонди, їх використовувати не за призначенням не дозволяється, а змінити цільове призначення можна тільки у законодавчому порядку. Відрахування й внески доцільно розглядати як своєрідні цільові податки [5, с. 137].

Джерелом сплати внесків на соціальне страхування стають різні форми доходу: заробітна плата для найманих осіб (з якої ці внески утримуються) та виручка від реалізації продукції юридичних осіб (на яку внески нараховуються), зокрема така її частина, як собівартість (рис. 4).

Як видно з рис. 2 та рис. 4, формування фінансових ресурсів соціального страхування відбувається на стадії перерозподілу ВВП шляхом оподаткування фізичних і юридичних осіб таким видом обов'язкових платежів, як внески (або відрахування); використання таких ресурсів відбувається на стадії вторинного розподілу ВВП шляхом здійснення виплат різних видів соціальної допомоги, пенсії тощо фізичним особам, які їх потребують.

У табл. 1 показано інструменти формування й методи використання фінансових ресурсів сфери державних фінансів (у тому числі соціального страхування).

Тобто, фінансові ресурси соціального страхування формуються лише шляхом використання таких інструментів, як внески (відрахування), тоді як формування бюджетів передбачає застосування цілої низки обов'язкових платежів (податків, відрахувань та ін.). Державний кредит як сфера фінансової системи акумулює свої фінансові ресурси як методом податкових, так і методом позикових фінансів. Це дає нам підстави стверджувати, що соціальне страхування, порівняно з іншими сферами державних фінансів, має менші можливості у формуванні своїх ресурсів.

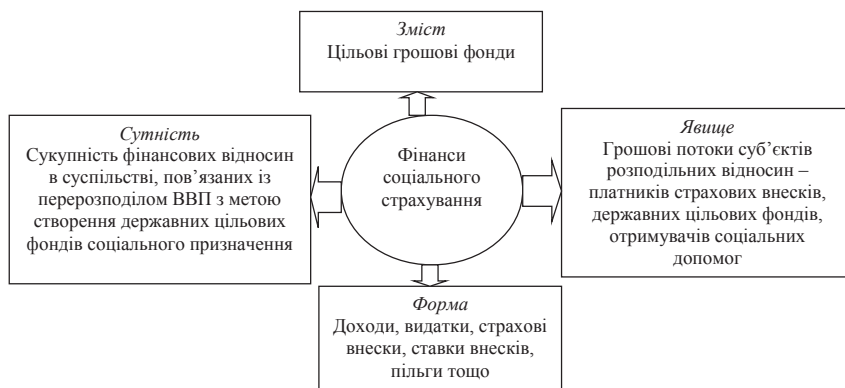

Рис. 3. Взаємозв'язок та відмінності між категоріями фінансів соціального страхування

Складено автором на основі джерела [2, с. 19: 21]

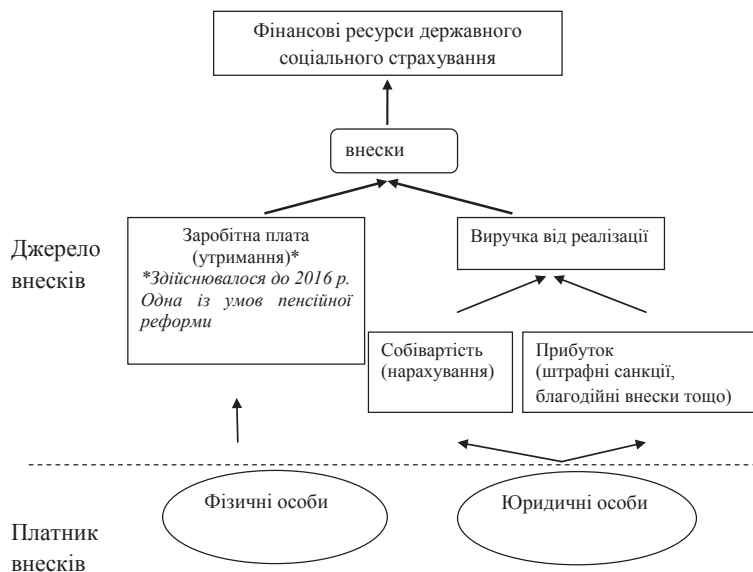

Рис. 4. Джерела, платники страхових внесків та формування фінансових ресурсів соціального страхування

Складено автором на основі джерел [4, с. 125; 5, с. 54]

Таблиця 1

Інструменти формування та методи використання фінансових ресурсів держави

Сфера державних фінансів	Інструмент формування	Методи використання
Бюджетна система	Податки, відрахування збори, внески, плати	Фінансування, кредитування, інвестування
Державні цільові фонди	Внески, збори	Фінансування, інвестування
Державний кредит	Податки, позики	Фінансування, кредитування, інвестування

Складено на основі джерел [2, с. 147; 3, с. 7; 4, с. 117; 5, с. 53]

Щодо методів використання фінансових ресурсів, то для бюджетів та державного кредиту характерним є забезпечення своїх потреб на засадах безповоротного, безвідплатного, безстрокового виділення коштів (фінансування) або на цілком протилежних умовах – поверненості, платності, строковості (кредитування чи інвестування). Основним методом використання фінансових ресурсів соціального страхування є фінансування. Інвестувати свої кошти державні цільові фонди мають право лише в окремих випадках, згідно з чинним законодавством.

Таким чином, фінансові ресурси соціального страхування ми розуміємо як кошти, що утворюються на стадії перерозподілу ВВП шляхом застосування такого важеля фінансового механізму, як соціальний страховий внесок, та використовуються на стадії вторинного розподілу ВВП методом фінансування (рідше – інвестування) у такій ланці фінансової системи, як державні цільові фонди.

На думку науковців, одним із елементів фінансових ресурсів є фінансові резерви, які представляють собою грошові кошти, що свідомо вилучаються із обороту в державних цільових фондах і призначені для використання у непередбачуваних процесах суспільного відтворення [3, с. 9]. О. Д. Василик вважає, що «...це способи й форми створення та використання фондів фінансових ресурсів для фінансування заходів із локалізації впливу непередбачуваних обставин і підтримки... суспільного добробуту громадян» [1, с. 43]. Тому, функціональним призначенням резервів соціального страхування, на нашу думку є забезпечення стабільності надання суспільних послуг для тих осіб, які беруть безпосередню участь у цій сфері. Виходячи із рівнів утворення та управління, фінансові резерви соціального страхування визначаються як частина загальнодержавних фінансових резервів, які основним своїм призначенням повинні забезпечити стійкість фінансової системи.

Практика функціонування державних цільових фондів свідчить про утворення фінансових резервів у двох формах: оборотної касової готівки та залишку коштів на початок бюджетного періоду. Виходячи з цього, фінансові резерви соціального страхування розглядаються нами як поточні та перспективні.

Зокрема до поточних фінансових резервів відносимо оборотну касову готівку. Спираючись на ст. 14-1 Бюджетного кодексу України, вважаємо, що це та частина бюджету відповідного державного цільового фонду, яка формується на початок періоду на покриття тимчасових касових розривів для фінансування страхових виплат, соціальних послуг поточного місяця.

До перспективних фінансових резервів соціального страхування належить резерв коштів на забезпечення виконання завдань окремого виду

страхування на довготривалій період. Зокрема, до них відносимо різницю між залишком коштів бюджету окремого державного цільового фонду та оборотною касовою готівкою на кінець періоду. Іншими словами це вільний залишок коштів, який не підлягає вилученню й використовується на проведення видатків згідно з рішеннями відповідного правління державного цільового фонду.

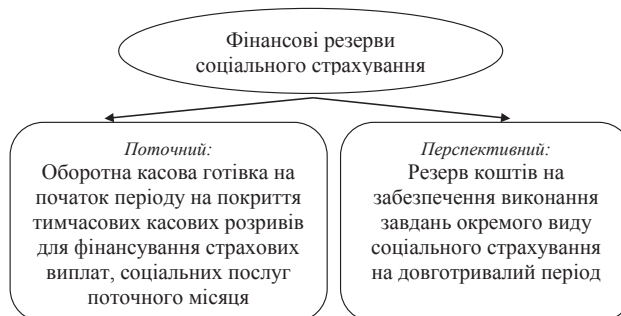

Рис. 5. Склад фінансових резервів соціального страхування

Складено на основі джерела [6]

Згідно з чинним законодавством, фінансові ресурси соціального страхування в Україні застосовуються у таких формах:

- виплати для матеріального забезпечення населення (пенсії, допомоги тощо);
- надання соціальних послуг (професійної підготовки і перепідготовки кадрів, профілактика нещасних випадків та ін.);
- витрати, пов'язані з фінансуванням управлінських заходів і утриманням адміністративного апарату державних цільових фондів.

Для реалізації кожного з видів соціального страхування спеціально створено цільові фонди, до яких належать:

- Пенсійний фонд України (ПФУ);
- Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття;
- Фонд соціального страхування України який після 2014 р. об'єднує у своїй діяльності Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та витратами, зумовленими похованнями.

Кожен фонд діє на загальних і спеціальних принципах соціального страхування. Управління фондами здійснюється на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб та працедавців через правління і виконавчі дирекції, до складу яких входять представники від цих сторін. Нагляд за діяльністю фондів здійснює відповідна Наглядова рада.

Головним джерелом фондів соціального страхування в нашій державі є нарахування на фонд

оплати праці для суб'єктів господарювання (вони становлять частину собівартості продукції цього суб'єкта) та утримання із заробітної плати найманих осіб, які існували до 2016 р. Єдиний фонд, що не формувався за рахунок внесків найманих осіб, – це Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. Проте він має додаткове джерело формування своїх коштів у вигляді можливості застосування штрафних санкцій за порушення законодавства про належні умови праці працівників і безпеку їхньої праці. До особливостей формування таких ресурсів також належить те, що ПФУ має додаткове джерело у формі зборів з окремих господарських операцій (купівлі-продажу валют до 2017 р., відчуження автомобілів, в окремі періоди з продажу тютюнових виробів та ін.), які були запроваджені в 1999 р. для погашення заборгованості з виплати пенсій і легітимність існування яких є доволі суперечливою й сьогодні. Крім цього, до джерел формування бюджету ПФУ слід зарахувати надходження з державного бюджету. Вони призначені відшкодувати ПФУ надбавки до пенсій, які цей фонд виплачує окремим категоріям громадян понад розмір, встановлений на загальних підставах (державним службовцям, потерпілим на ЧАЕС та ін.), а також повний розмір пенсій, виплачувати які взяла на себе держава коштом держбюджету (пенсії військовослужбовцям строкової служби й ін.).

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття і Фонд соціального страхування України мають спільні джерела формування своїх коштів: частину єдиного соціального внеску від працевлаштування, асигнування державного бюджету (на безробітних з числа незастрахованих осіб, додаткові гарантії у зв'язку з достроковим зняттям з експлуатації ЧАЕС і військовослужбовців, звільнених у зв'язку з реформуванням Збройних сил України); суми фінансових санкцій, застосованих до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб за порушення чинного законодавства, а також суми адміністративних штрафів, накладених на посадових осіб та громадян за такі порушення; прибуток,

одержаний від тимчасово вільних коштів фондів, у тому числі резерву коштів фондів, на депозитному рахунку; благодійні внески підприємств, установ, організацій і фізичних осіб; інші надходження відповідно до законодавства України.

Структура фінансових ресурсів соціального страхування показана на рис. 6. Ресурси, що формуються за рахунок власних та притриманих до них коштів, є внутрішніми фінансовими ресурсами соціального страхування, а ті ресурси, які мобілізуються з інших джерел, – зовнішніми ресурсами, отриманими за перерозподілом.

Як уже зазначалось вище, фінансові ресурси соціального страхування не зараховуються до державного бюджету, а їхнє витрачання відбувається винятково за цільовим призначенням. Такі спільні риси мають усі фонди. Проте кожен з них створений з конкретною метою і призначений для фінансування лише тих програм, які передбачені відповідним законом.

Розглянемо особливості використання ресурсів кожного з цільових фондів держави, провівши класифікацію таких видатків залежно від отримувачів коштів:

- зайняте або не зайняте (тимчасово чи постійно) у суспільному виробництві населення;
- працевдатне або непрацевдатне населення;
- застраховане або не застраховане у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування населення.

Такі класифікаційні групи дадуть змогу виокремити особливості використання фінансових ресурсів соціального страхування відповідно до окремих категорій населення та дослідити, чи простежується дублювання у використанні таких коштів в Україні або фінансування незастрахованих осіб та ін.

Основна частка різних видів допомоги забезпечує потреби тимчасово не зайнятого у суспільному виробництві населення. В їхньому фінансуванні беруть участь усі цільові фонди. За рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, за винятком допомоги на поховання (яку може отримати будь-яка особа, котра здійснила поховання), майже всі свої ресурси він спрямовує саме на осіб, які мають статус тимчасово не зайнятих в економіці.

За рахунок коштів Фонду соціального страхування України і Пенсійного фонду України здійснюються виплати особам, які з певних причин (інвалідність, вік) не в змозі взагалі брати участь у створенні ВВП. Щодо видатків Пенсійного фонду України, то зауважимо, що більшість з них спрямовується на постійно не зайнятих у суспільному виробництві осіб (пенсіонерів за віком). Частина видатків цільових фондів спрямовується на зайняте населення, зокрема до таких виплат належать: допомога на поховання, яка своїм джерелом може мати будь-якого державного цільового фонду, залежно

Рис. 6. Структура внутрішніх та зовнішніх фінансових ресурсів соціального страхування

Складено автором на основі джерела [7]

від статусу особи, котра померла (безробітний, інвалід, перебував на лікуванні та ін.

Фінансові ресурси соціального страхування рівномірно розподіляються між працездатним та непрацездатним населенням. Участь у фінансуванні допомоги працездатному населенню беруть переважно Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття і Фонд соціального страхування України, які призначені для забезпечення втрати доходу в зайнятого у суспільному виробництві населення через певні обставини (безробіття, хвороба, народження та виховання дитини й ін.). Щодо непрацездатного населення, то основна частка виплат припадає на фінансування пенсій особам, які мають постійну втрату працездатності через похилий вік (джерелом коштів є Пенсійний фонд України) чи нещасний випадок (відповідно Фонд соціального страхування України).

Фінансові ресурси державного соціального страхування переважно охоплюють застраховане в цій системі населення. Окремі види допомоги виплачуються і нестрахованим особам, зокрема це стосується виплат з безробіття (молодим особам або тим, які шукають роботу вперше), джерелом коштів на фінансування яких є Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві (відповідно Фонд соціального страхування України), чи соціальна пенсія (Пенсійний фонд України), а також фінансування оздоровчих заходів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.

Таким чином, у переважній більшості ресурси соціального страхування в Україні спрямовуються на потреби незайнятого (постійно або тимчасово), непрацездатного (за віком) та застрахованого у системі загальнообов'язкового державного страхування населення.

У контексті розгляду питання про фінансові ресурси будь-якого суб'єкта фінансових відносин (у тому числі держави) доцільно здійснити оцінювання їхньої фінансової збалансованості, тобто досягти такого стану розподілу і використання, який забезпечить незалежність цього суб'єкта від зовнішніх джерел фінансування [8, с. 82]. Такий стан характеризується (визначається) пла-

тоспроможністю, тобто здатністю своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання. Інакше кажучи, фінансова збалансованість системи державного соціального страхування відображатиме такий стан, коли сформовані фінансові ресурси державних цільових фондів забезпечують, з одного боку, незалежність від зовнішніх джерел фінансування (коштів бюджетної системи), а з іншого – здатність погашати взяті зобов'язання.

На основі положень фінансового аналізу [9, с. 109; 10, с. 204] визначаємо такі завдання, вирішення яких, на нашу думку, дасть змогу проаналізувати фінансову збалансованість системи соціального страхування:

- дослідити джерела і рівень доходів окремих державних цільових фондів та системи соціального страхування загалом;

- простежити залежність системи від зовнішнього фінансування (коштів Державного бюджету України);

- визначити частку внутрішніх фінансових ресурсів окремого виду соціального страхування;

- розглянути напрямки та встановити обсяг видатків окремих державних цільових фондів і системи соціального страхування загалом;

- оцінити фінансову стійкість системи через побудову визначених показників (коефіцієнтів);

- систематизувати основні фактори, що зумовлюють сприятливий (кризовий) стан розвитку соціального страхування, й у разі виникнення останнього розробити заходи для фінансової стабілізації;

- спрогнозувати напрямки розвитку фінансової стійкості соціального страхування та розробити рекомендації щодо її підвищення.

Інформаційну базу для цих розрахунків становить звітність фондів соціального страхування про виконання своїх бюджетів за доходами і видатками.

Висновки і пропозиції. Збалансованість фінансових ресурсів державного соціального страхування аналізується за допомогою системи коефіцієнтів, розробка яких є **перспективами подальшого розвитку** у даній сфері фінансової науки. Дані показники дадуть можливість не лише оцінити стан фінансових ресурсів державного соціального страхування, але і дадуть можливість у майбутньому даній системі набути більш керованої і чіткої побудови.

Список літератури:

1. Василик О. Д. Державні фінанси України: підруч. / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.
2. Фінанси: підруч. / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.]; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
3. Злепко Н. П. Фінанси: курс лекцій / Н. П. Злепко, С. П. Крамарчук. – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – 114 с.
4. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. / В. М. Опарін. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
5. Фінанси: вишкіль студії: навч. посіб. / [С. І. Юрій, Й. М. Бескид, М. М. Тріпак та ін.]; за ред. д.е.н., проф. Юрія С. І. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 357 с.
6. Шаварина М. П. Соціальне страхування: навч. посіб. / М. П. Шаварина, Шаманська Н. В. – Тернопіль, 2003. – 257 с.
7. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»: № 2464-VI від 8 липня 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
8. Федорович Р. В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. / Р. В. Федорович, О. М. Загородна, В. М. Серединська. – Тернопіль: ТАНГ, 2001. – 149 с.
9. Ефимова О. В. Финансовый анализ / О. В. Ефимова. – М.: Бухгалтерский учет, 1998. – 216 с.

10. Количественные методы финансового анализа / [С. Дж. Браун, М. П. Крицмен и др.]; Под ред. С. Дж. Брауна и М. П. Крицмена; [пер. с англ. К. Л. Симонова]. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 336 с.

Сьдорчук А.А.

Тернопольский национальный экономический университет

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы механизма формирования и использования финансовых ресурсов государственного социального страхования. Осуществлена классификация и приведена структура финансовых ресурсов государственного социального страхования. Представлены инструменты формирования и методы использования финансовых ресурсов государства. Приведены особенности формирования и использования финансовых ресурсов государственного социального страхования в Украине. Предложены направления оценки финансовых ресурсов государственного социального страхования.

Ключевые слова: механизм, финансовые ресурсы, государственное социальное страхование, классификация, страховые взносы, сбалансированность финансовых ресурсов.

Sydorchuk A.A.

Ternopil National Economic University

THE MECHANISM FORMING AND USING OF THE FINANCIAL RESOURCES OF THE STATE SOCIAL INSURANCE

Summary

The theoretical aspects of the mechanism of formation and use of the financial resources of the state social insurance are researched. The classification and the structure of the financial resources of the state social insurance are presented. Tools of forming and methods of using the state financial resources are presented. The peculiarities of formation and using of the financial resources of state social insurance in Ukraine are presented. Directions of estimation of the financial resources of the state social insurance are offered.

Keywords: mechanisms, financial resources, state social insurance, classification, insurance fees, balance of financial resources.